

16;#1610; “Siz söyleyin.” dedi. Allah Resûlü;
جِئْتَ
تَسْأَلُنِي
عَنْ
الْبِرِّ
وَالْإِثْمِ
“İyilik ve kötülüğü(n ne olduğunu) sormaya geldin, değil mi?”
buyurdu. Vâbisa, “Evet, seni Hak ile gönderen Allah"a yemin ederim ki başka
değil sadece bu soru için buraya geldim.”cevabını verdi.[3] Bunun üzerine
Allah Resûlü üccedil; parmağını birleştirip Vâbisa'nın göğüne
vurarak, اسْتَفْتِ
نَفْسَكَ ،
اسْتَفْتِ
قَلْبَكَ يَا
وَابِصَةُ -
ثَلاَثاً - “Sen fetvayı
kendinden iste, sen fetvayı kalbinden iste, ey Vâbisa!” buyurdu. Ardından da
şunlarilâve etti: الْبِرُّ
مَا
اطْمَأَنَّت
18; إِلَيْهِ
النَّفْسُ
وَاطْمَأَنَ
17; إِلَيْهِ
الْقَلْبُ ،
وَالإِثْمُ
مَا حَاكَ فِى
النَّفْسِ
وَتَرَدَّدَ
فِى
الصَّدْرِ
وَإِنْ
أَفْتَاكَ
النَّاسُ
وَأَفْتَوْك
14;. “İyilik, gönlünü huzura kavuşturan ve içine sinen şeydir;
kötülük ise insanlar sana fetva verseler bile, gönlünü huzursuz
eden ve içinde kuşku bırakan şeydir.”[4] Hayatta iyi ile kötüyü;
doğru ile yanlış ayırt edecek bir kılavuz, söz ve davranışlarına rehber olacak bir kıtas
isteyenler için dikkate değer bir öğüt vardır, Resûl-i Ekrem"ın bu hadisinde.
İyilik ve kötülüğü, vicdanda hissedilen derunî bir etkilenme ve
duyarlılıkla tarif eder Allah Resûlü. İnsan vicdanının, hadiseleri idrak edip
değerlendirecek şuur ve basirete sahip olduğunu hatırlatır. Ancak vicdan sadece davranışların iyi
ya da kötü olduğunu tayin etmez; o ayrıca bir müeyyide kaynağı olarak
ahlâkî yükümlülükleri yerine getirmeye zorlar insanı. Olumlu
davranışları için huzur verirken, olumsuz davranışları karşılığında ona azap verici bir
huzursuzluk tattırır. Kâ"b b. Mâlik, Hilâl b. Ümeyye ve Mürâre b.
Rebî’... Vicdan azabının ne olduğunu belki de dünyada en iyi bilen

75;#1753;#2261; Onu yaratırken, içine hem kötülüğü hem de kötülükten sakınma yeteneğini ilham etmişti.[\[7\]](#) Vicdan, insana verilen bu ilâhî ilhamın adıydı. İnsanın yaratılışında bulunduğu içindir ki vicdanın sesi, fitratın sesidir. Vicdanın iyi kabul ettiği şeyler, insanın yaratılışı ve Yaraticısı açısından da iyi; vicdanın kötül; gördüğü şeyler, insanın yaratılışı ve Yaratan’ı için de kötüdür. Nitekim kendisine, “İman nedir?” diye soran bir sahâbîye Allah Resûlü şöyle cevap vermiştir: #1573;#1616;#1584;#1614;#1575; #1587;#1614;#1575;#1569;#1614;#1578;#1618;#1603;#1614; #1587;#1614;#1610;#1616;#1617;#1574;#1614;#1578;#1615;#1603;#1614; #1608;#1614;#1587;#1614;#1585;#1614;#1617;#1578;#1618;#1603;#1614; #1581;#1614;#1587;#1614;#1606;#1614;#1578;#1615;#1603;#1614; #1601;#1614;#1571;#1614;#1606;#1618;#1578;#1614; #1605;#1615;#1572;#1618;#1605;#1616;#1606;#1612; “Bir kötülük yaptığında bu seni üzüyor, bir iyilik yaptığında bu seni sevindiriyorsa sen müminsin.”[\[8\]](#) Ancak bu ilişki karşılıklıdır; vicdandan imana giden bir yol olduğu gibi, imandan vicdana giden de bir yol vardır. Bu nedenle, #1575;#1614;#1604;#1617;#1614;#1584;#1770;#1610;#1606;#1614; #1575;#1648;#1605;#1614;#1606;#1615;#1608;#1575; #1608;#1614;#1578;#1614;#1591;#1618;#1605;#1614;#1574;#1616;#1606;#1617;#1615; #1602;#1615;#1604;#1615;#1608;#1576;#1615;#1605;#1618; #1576;#1616;#1584;#1616;#1603;#1618;#1585;#1616; #1575;#1604;#1604;#1617;#1648;#1607;#1616;#1756; #1575;#1614;#1604;#1614;#1575; #1576;#1616;#1584;#1616;#1603;#1618;#1585;#1616; #1575;#1604;#1604;#1617;#1648;#1607;#1616; #1578;#1614;#1591;#1618;#1605;#1614;#1574;#1616;#1606;#1617;#1615; #1575;#1604;#1618;#1602;#1615;#1604;#1615;#1608;#1576;#1615;#1756; “Kalpler ancak Allah"ı anmakla huzur bulur.”[\[9\]](#) #1601;#1614;#1605;#1614;#1606;#1618; #1610;#1615;#1585;#1616;#1583;#1616; #1575;#1604;#1604;#1617;#1648;#1607;#1615; #1575;#1614;#1606;#1618; #1610;#1614;#1607;#1618;#1583;#1616;#1610;#1614;#1607;#1615; #1610;#1614;#1588;#1618;#1585;#1614;#1581;#1618; #1589;#1614;#1583;#1618;#1585;#1614;#1607;#1615; #1604;#1616;#1604;#1618;#1575;#1616;#1587;#1618;#1604;#1614;#1575;#1605;#1616;#1754; #1608;#1614;#1605;#1614;#1606;#1618; #1610;#1615;#1585;#1616;#1583;#1618; #1575;#1614;#1606;#1618; #1610;#1615;#1590;#1616;#1604;#1617;#1614;#1607;#1615; #1610;#1614;#1580;#1618;#1593;#1614;#1604;#1618; #1589;#1614;#1583;#1618;#1585;#1614;#1607;#1615; #1590;#1614;#1610;#1617;#1616;#1602;#1575;#1611; #1581;#1614;#1585;#1614;#1580;#1575;#1611; #1603;#1614;#1575;#1614;#1606;#1617;#1614;#1605;#1614;#1575; #1610;#1614;#1589;#1617;#1614;#1593;#1617;#1614;#1583;#1615; #1601;#1616;#1610; #1575;#1604;#1587;#1617;#1614;#1605;#1614;#1619;#1575;#1569;#1616;#15

57; كَذٰلِكَ
يَجْعَلُ
اللّٰهُ
الرِّجْسَ
عَلَى
الَّذٖينَ
لَا
يُؤْمِنُونَ
“Allah, her kimi dođruya erdirmek isterse, onun göğünü
İslâm’a açar. Kimi de saptırmak isterse, onun da göğünü
göğçıkiyormuşçasına daraltır, sıkır. Allah, inanmayanlara azap (ve sıkıntıyı)
işte böyle verir.”[10] Şu hâide Allah"a karşı tam bir ihlâsla hareket eden
müminin kalbi ve vicdanı, onu asla aldatmaz.[11] Deđerli Kardeşlerim İnsanın içinden
gelen bir ses olarak vicdan, bir hadiste melek ve şeytanın yani iyiliği ve
kötülüğü telkin eden iki farklı varlığın merkezi olarak tarif edilir:
إِنَّ
لِلشَّيْطَا
06;ِ لَمَّةً
بِابْنِ
آدَمَ
وَلِلْمَلَك
16; لَمَّةً
فَأَمَّا
لَمَّةُ
الشَّيْطَان
16; فَإِيعَادٌ
بِالشَّرِّ
وَتَكْذِيبٌ
بِالْحَقِّ
وَأَمَّا
لَمَّةُ
الْمَلَكِ
فَإِيعَادٌ
بِالْخَيْرِ
وَتَصْدِيقٌ
بِالْحَقِّ
فَمَنْ
وَجَدَ
ذَلِكَ
فَلْيَعْلَم
18; أَنَّهُ مِنَ
اللَّهِ
فَلْيَحْمَد
16; اللَّهَ
وَمَنْ
وَجَدَ
الأُخْرَى
فَلْيَتَعَو

14;#1617;#1584;#1618;
#1576;#1616;#1575;#1604;#1604;#1614;#1617;#1607;#1616;
#1605;#1616;#1606;#1614;
#1575;#1604;#1588;#1614;#1617;#1610;#1618;#1591;#1614;#1575;#1606;#16
16; #1575;#1604;#1585;#1614;#1617;#1580;#1616;#1610;#1605;#1616;
#1579;#1615;#1605;#1614;#1617; #1602;#1614;#1585;#1614;#1571;#1614; (
#1575;#1604;#1588;#1614;#1617;#1610;#1618;#1591;#1614;#1575;#1606;#16
15; #1610;#1614;#1593;#1616;#1583;#1615;#1603;#1615;#1605;#1615;
#1575;#1604;#1618;#1601;#1614;#1602;#1618;#1585;#1614;
#1608;#1614;#1610;#1614;#1571;#1618;#1605;#1615;#1585;#1615;#1603;#16
15;#1605;#1618;
#1576;#1616;#1575;#1604;#1618;#1601;#1614;#1581;#1618;#1588;#1614;#15
75;#1569;#1616;) “İnsanoğluna şeytan da melek de yaklaşır. Şeytanın yaklaşması, onu
kötülüklere götürmek ve ona hakkı yalanlatmaktır. Meleğin
yaklaşması ise, onu hayırlara götürmek ve ona hakkı doğrulatmaktır. Kim (hayra
yönelme arzusu) hissederse bunun Allah’tan olduğunu bilsin ve Allah’a
hamdetsin. Kim de içinde diğeri (şeytanın vesvesesini) hissederse, taşlanmış ve kovulmuş
şeytandan Allah’a sığınsın.”[12] Vicdan, Kur"âcîr;n-ı Kerîm’de ve
hadis-i şeriflerde çoğ zaman “kalp” kelimesiyle karşılır.
#1575;#1614;#1604;#1617;#1614;#1584;#1770;#1610;#1606;#1614;
#1575;#1648;#1605;#1614;#1606;#1615;#1608;#1575;
#1608;#1614;#1578;#1614;#1591;#1618;#1605;#1614;#1574;#1616;#1606;#16
17;#1615;
#1602;#1615;#1604;#1615;#1608;#1576;#1615;#1607;#1615;#1605;#1618;
#1576;#1616;#1584;#1616;#1603;#1618;#1585;#1616;
#1575;#1604;#1604;#1617;#1648;#1607;#1616;#1756;
#1575;#1614;#1604;#1614;#1575;
#1576;#1616;#1584;#1616;#1603;#1618;#1585;#1616;
#1575;#1604;#1604;#1617;#1648;#1607;#1616;
#1578;#1614;#1591;#1618;#1605;#1614;#1574;#1616;#1606;#1617;#1615;
#1575;#1604;#1618;#1602;#1615;#1604;#1615;#1608;#1576;#1615;#1756;
 Mutmain kalpler,[13] #1575;#1616;#1604;#1617;#1614;#1575;
#1605;#1614;#1606;#1618; #1575;#1614;#1578;#1614;#1609;
#1575;#1604;#1604;#1617;#1648;#1607;#1614;
#1576;#1616;#1602;#1614;#1604;#1618;#1576;#1613;
#1587;#1614;#1604;#1770;#1610;#1605;#1613;#1756; Selim kalpler,[14]
#1605;#1614;#1606;#1618; #1582;#1614;#1588;#1616;#1610;#1614;
#1575;#1604;#1585;#1617;#1614;#1581;#1618;#1605;#1648;#1606;#1614;
#1576;#1616;#1575;#1604;#1618;#1594;#1614;#1610;#1618;#1576;#1616;
#1608;#1614;#1580;#1614;#1619;#1575;#1569;#1614;
#1576;#1616;#1602;#1614;#1604;#1618;#1576;#1613;
#1605;#1615;#1606;#1770;#1610;#1576;#1613; Allah"a yönelmiş kalpler,[15]
#1575;#1616;#1606;#1617;#1614;#1605;#1614;#1575;
#1575;#1604;#1618;#1605;#1615;#1572;#1618;#1605;#1616;#1606;#1615;#16
08;#1606;#1614; #1575;#1604;#1617;#1614;#1584;#1770;#1610;#1606;#1614;
#1575;#1616;#1584;#1614;#1575; #1584;#1615;#1603;#1616;#1585;#1614;
#1575;#1604;#1604;#1617;#1648;#1607;#1615;
#1608;#1614;#1580;#1616;#1604;#1614;#1578;#1618;

قُلُوبُهُمْ
وَاِذَا
تُلِيَتْ
عَلَيْهِمْ
اٰيَاتُهُ
زَادَتْهُمْ
ا۪يمَانًا
وَعَلٰى
رَبِّهِمْ
يَتَوَكَّلُ
08;نَۚ Allah anıldığı zaman titreyen kalpler,[\[16\]](#) …..
وَلِيَرْبِط
14; عَلٰى
قُلُوبِكُمْ
وَيُثَبِّتَ
بِهِ
الْاَقْدَام
14;ۜ Birbirine bağlı kalpler,[\[17\]](#)
وَلِيَعْلَم
14; الَّذ۪ينَ
اُو۫تُوا
الْعِلْمَ
اَنَّهُ
الْحَقُّ
مِنْ رَبِّكَ
فَيُؤْمِنُو
75; بِه۪
فَتُخْبِتَ
لَهُ
قُلُوبُهُمْ
56; وَاِنَّ
اللّٰهَ
لَهَادِ
الَّذ۪ينَ
اٰمَنُٓوا
اِلٰى
صِرَاطٍ
مُسْتَق۪يمٍ
Allah"a saygılı kalpler,[\[18\]](#) اَلَمْ
يَأْنِ
لِلَّذ۪ينَ
اٰمَنُٓوا
اَنْ
تَخْشَعَ
قُلُوبُهُمْ
لِذِكْرِ
اللّٰهِ
وَمَا نَزَلَ

مِنَ
الْحَقِّۙ
وَلَا
يَكُونُوا
كَا.لَّذ۪ينَ
اُو۫تُوا
الْكِتَابَ
مِنْ قَبْلُ
فَطَالَ
عَلَيْهِمُ
الْاَمَدُ
فَقَسَتْ
قُلُوبُهُمْ
56; وَكَث۪يرٌ
مِنْهُمْ
فَا.سِقُونَ Huşû
duyan kalpler[19] Sahibini iyi davranışlara yönlendirip kötülüklerden
alıkoymaz. Ne var ki
وَجَحَدُوا
بِهَا
وَاسْتَيْقَ
06;َتْهَٓا
اَنْفُسُهُم
18; ظُلْمًا
وَعُلُوًّاۜ
فَانْظُرْ
كَيْفَ كَانَ
عَاقِبَةُ
الْمُفْسِد۪
10;نَ۟ Bazen zulüm ve kibir,[20] Bazen inat, ihtiras ve taassup,[21]
اَفَرَاَيْت
14; مَنِ
اتَّخَذَ
اِلٰهَهُ
هَوٰيهُ
وَاَضَلَّهُ
اللّٰهُ
عَلٰى عِلْمٍ
وَخَتَمَ
عَلٰى
سَمْعِه۪
وَقَلْبِه۪
وَجَعَلَ
عَلٰى
بَصَرِه۪
غِشَاوَةًۜ
فَمَنْ
يَهْد۪يهِ

مِنْ بَعْدِ
اللّٰهِۜ
اَفَلَا
تَذَكَّرُون
14; Bazen hevâ ve heves[22] gibi olumsuz duygular vicdanın sesini bastırır. Bu yüzden
 eğri kalpler,[23] gafil kalpler,[24] katı kalpler,[25] perdeli kalpler,[26] hasta kalpler,[27]
mühürlü kalpler,[28] hakikatin sesine kapalı kalpler,[29] kör ve
düşünemeyen kalpler[30] ve kilitli kalpler[31] olarak nitelenen kötü kalpler
de vardır. İşte böyle durumlarda insanın yüreğinin götürdüğü
yer, gitmesi gereken yer olmayabilir. O yüzden kendi vicdanının sesine kulak vermeyi
başaramayan yahut türlü kötüllüklerle vicdanını kirleten kimseler,
bazen çevresinin, mahallesinin ve hatta komşusunun sesiyle yönünü tayin
edebilir. Rivayete göre bir adam Hz. Peygamber’e,
كَيْفَ لِى
أَنْ
أَعْلَمَ
إِذَا
أَحْسَنْتُ
وَإِذَا
أَسَأْتُ “ İyi mi kötü
mü yaptığımı nasıl bilebilirim?” diye sorduğunda Peygamber (sav) şu karşılığı
vermiştir: إِذَا
سَمِعْتَ
جِيرَانَكَ
يَقُولُونَ
قَدْ
أَحْسَنْتَ
فَقَدْ
أَحْسَنْتَ
وَإِذَا
سَمِعْتَهُم
18; يَقُولُونَ :
قَدْ
أَسَأْتَ
فَقَدْ
أَسَأْتَ “Komşularının,
"İyi yaptın!" dediğini duyarsan iyi yapmışsındır. Onların, "Kötü yaptın!" dediğini
duyarsan da kötü yapmışsındır.”[32] Esasen İslâm"da erdemli ve duyarlı
bir toplum oluşturmaya yönelik en önemli sosyal ödev, “emir
bi"1-ma"rûf ve nehiy ani"l-münker” şeklinde ifade edilen faaliyettir. Yüce
Allah, وَلْتَكُنْ
مِنْكُمْ
اُمَّةٌ
يَدْعُونَ
اِلَى
الْخَيْرِ
وَيَأْمُرُو
06;َ

18; أَسْفَلَهَا
، فَكَانَ
الَّذِينَ
فِى
أَسْفَلِهَا
إِذَا
اسْتَقَوْا
مِنَ
الْمَاءِ
مَرُّوا
عَلَى مَنْ
فَوْقَهُمْ
فَقَالُوا
لَوْ أَنَّا
خَرَقْنَا
فِى
نَصِيبِنَا
خَرْقًا ،
وَلَمْ
نُؤْذِ مَنْ
فَوْقَنَا .
فَإِنْ
يَتْرُكُوهُ
05;ْ وَمَا
أَرَادُوا
هَلَكُوا
جَمِيعًا ،
وَإِنْ
أَخَذُوا
عَلَى
أَيْدِيهِمْ
نَجَوْا
وَنَجَوْا
جَمِيعًا نَوْا
koymuş olduğu sınırları gözetenler ile o sınırları çiğneyen kimseler, bir gemideki
yolculara benzer. Onlar kendi aralarında kura çekip gemiyi paylaşmışlar ve kimilerine
geminin üst tarafı, kimilerine de alt tarafı düşmüştü. Geminin alt kısmında
bulunanlar, suya ihtiyaç duyduklarında, yukarıdakilerin yanına geliyorlar (ve su
ihtiyaçlarını oradan gideriyorlar)dı. Bir defasında kendi kendilerine, "Biz kendi payımıza
düşen alt kısımda bir delik açsak da, yukarıdakileri hiç rahatsız etmesek."
dediler. Eğer yukarıdakiler, alttaki insanları istekleriyle baş başa bırakılırsa, topluca helâk
olurlar. Eğer onlara engel olurlarsa, hem kendileri hem de diđerleri kurtulur.”[34] Kamuoyu
ve kamu vicdanında yaşayan değer yargıları, pek çok durumda dinî ve
ahlâkî deđerlerle aynı istikamettedir. Bilgin sahâbî Abdullah b.
Mes"ûd’dan nakledilen rivayet bunu anlatır:
فَمَا رَأَى
الْمُسْلِمُ
08;نَ حَسَنًا

فَهُوَ
عِنْدَ
اللَّهِ
حَسَنٌ وَمَا
رَأَوْا
سَيِّئًا
فَهُوَ
عِنْدَ
اللَّهِ
سَيِّئٌ “Müslümanların iyi
ve güzel gördükleri şeyler, Allah katında da iyi ve güzeldir;
Müslümanların kötü ve çirkin gördükleri şeyler, Allah
katında da kötü ve çirkindir.”[35] Allah Resûlü,"ne
atfedilen, إِنَّ
اللَّهَ لاَ
يَجْمَعُ
أُمَّتِى -
أَوْ قَالَ
أُمَّةَ
مُحَمَّدٍ
صلى الله عليه
وسلم - عَلَى
ضَلاَلَةٍ
وَيَدُ
اللَّهِ مَعَ
الْجَمَاعَة
16; وَمَنْ شَذَّ
شَذَّ إِلَى
النَّارِ “Allah, benim
ümmetimi sapıklık üzerine bir araya getirmeyecektir.”[36] rivayeti de
bunu destekler. Uzun geçmişleri olan örf ve âdeteye dayalı uygulamalar ve
kaideler de, toplumsal ve hukukî açirdan birer kaynaktır. Örf ve âdetlere
uygun davranışlar toplum tarafından onaylanırken, bunlarla uyum içinde olmayan
davranışlar kınanır ve ayıplanır. Ancak bir davranış, sadece toplumda kabul
gördüğü için doğru ya da meşru kabul edilemez. Çünkü
yaygın bazı inançlar ve uygulamalar, haklı ve gerçek bir temele sahip olmayabilir.[37]
Ayrıca toplumun suç ve hatalara karşı tepkisi denge ve düzen açısından her
zaman istikrarlı olmayabilir. Bu tepkinin sonuçları her zaman
öngörülemeyebilir. Hukukî müeyyideler, işte tam da toplumsal,
örfî ve vicdanî yaptırımların yetersiz kaldığı böylesi durumlarda kendini
gösterir. Kişinin davranışları karşılığında hangi sonuçlarla karşılaşacağını dengeli,
somut, caydırıcı ve sonucu öngörülebilir bir biçimde belirler hukukî
yaptırımlar. Kurumsallaşmış bir cebir unsuru olan hukukî müeyyideler,
mânevî zorlama unsuru olan cezaî tehditle ilk önce hukuka aykırı fiillerin
işlenmesini engeller. Eğer bu yeterli olmaz ve hukuka aykırı bir fiil işlenirse o zaman maddî
zorlama unsuru olan cebir vasıtasıyla, ortaya çikan haksızlığı telâfi eder. Bazen bir
hukukî işlemin temelindeki bozukluk ya da eksiklik nedeniyle o işlemin
hükümsüz kılar, bazen ortaya çikan bir zararın yükümlü

tarafından tazmin edilmesini sağlar, kimi zaman da hak ihlali içinde bulunan kimse hakkında mağdurun devlet tarafından başvurması icbarını kılar. Kısacası suçun eşidine ve derecesine, suçunun durumu ve şartlarına göre değişen farklı cezalar uygulanır. Hukukta maddeler eşitlik, adalet ve hakkaniyet esasında yerine getirilmeli ve uygulamada belirli esaslar zetilmelidir. Her şeyden önce hukukta maddeler keyfi değil kanundur ve kanunlar içinde herkes eşittir. Maddeye konu olan bütün suçlar şahıslardır; suçun şahıslığı ilkesince, ..

1608; 1614; 1604; 1614; 1575; 1578; 1614; 1586; 1616; 1585; 1615; 1608; 1614; 1575; 1586; 1616; 1585; 1614; 1577; 1612; 1608; 1616; 1586; 1618; 1585; 1614; 1575; 1615; 1582; 1618; 1585; 1648; 1609; 1754; 1579; 1615; 1605; 1617; 1614; 1575; 1616; 1604; 1648; 1609; 1585; 1614; 1576; 1617; 1616; 1603; 1615; 1605; 1618; 1605; 1614; 1585; 1618; 1580; 1616; 1593; 1615; 1603; 1615; 1605; 1618; 1601; 1614; 1610; 1615; 1606; 1614; 1576; 1617; 1616; 1574; 1615; 1603; 1615; 1605; 1618; 1576; 1616; 1605; 1614; 1575; 1603; 1615; 1606; 1618; 1578; 1615; 1605; 1618; 1601; 1770; 1610; 1607; 1616; 1578; 1614; 1582; 1618; 1578; 1614; 1604; 1616; 1601; 1615; 1608; 1606; 1614; "Hiçbir suçun, başka bir suçun nahkine rın gıyuhı nah yuhı kınuhı yuhı klenmez." [38] Suç işleyen kimse, ancak işlediği suçla denk bir ceza ile cezalandırılabilir. "Suç ve cezanın denkliği" anlamına gelen "kıyas" işte buradan gelir. [39] Adaleti temin ettiği ve masum hayatları koruduğu içinde Kur'an'da,

1608; 1614; 1604; 1614; 1603; 1615; 1605; 1618; 1601; 1616; 1610; 1575; 1604; 1618; 1602; 1616; 1589; 1614; 1575; 1589; 1616; 1581; 1614; 1610; 1648; 1608; 1577; 1612; 1610; 1614; 1619; 1575; 1575; 1615; 1608; 1772; 1604; 1616; 1610; 1575; 1604; 1618; 1575; 1614; 1604; 1618; 1576; 1614; 1575; 1576; 1616; 1604; 1614; 1593; 1614; 1604; 1617; 1614; 1603; 1615; 1605; 1618; 1578; 1614; 1578; 1617; 1614; 1602; 1615; 1608; 1606; 1614; "Kıyasta hayat vardır." [40] buyrulur. Ancak Allah Tealinin rahmeti ve hafifletmesiyle, daha önce İsrailoğulları'na verilmemiş bir hukuk olarak "İslam" da mağdurun yakınlarına kıyastan vazgeçilip kan bedeli (diyet/tazminat) isteme hakkı verilir. Eğer idarenin kimsenin yakınları kıyas hakkından vazgeçilip diyete razı olurlarsa artık taraflar hakkaniyete uymalı ve idarenin kişi gereken diyeti zorluk karmadan demelidir. Ancak kim yakınına idarenin katili karşılıksız olarak affederse bu davranışı nahlarına kefarete olacak, onun asıl hukukunu vermeyi de bizzat Yüce Allah stlenecektir. İşte burası affetme erdeminin adalet erdeminden teye geçtiği yerdir. Burası tam da ihsan mertebesidir. Zira işlenen suçla karşılık ona denk bir ceza vermek adalettir; ancak cezalandırmaktan vazgeçmek, adaleti aşan bir erdemdir. Bu yüzden Peygamber Efendimizin ifadesiyle, 1571; 1614; 1606; 1618; 1610; 1615; 1582; 1618; 1591; 1616; 1574; 1614; 1601; 1616; 1609; 1575; 1604; 1618; 1593; 1614; 1601; 1618; 1608; 1616; 1582; 1614; 1610; 1618; 1585; 1612; 1605; 1616; 1606; 1618;

أَنْ
يُخْطِئَ فِى
الْعُقُوبَة
16; “Bağışlamada hata etmek, cezalandırmada hata etmekten daha iyidir.”
[41] &Affetmek zor ve fakat yapılmaya değer bir iştir.
اَلَّذ۪ينَ
يُنْفِقُونَ
فِي
السَّرَّٓاء
16;
وَالضَّرَّٓ
75;ءِ
وَالْكَاظِم
70;ينَ
الْغَيْظَ
وَالْعَاف۪ي
06;َ عَنِ
النَّاسِۜ
وَاللّٰهُ
يُحِبُّ
الْمُحْسِن۪
10;نَۚ &O, öfkelerini yutan ve insanları bağışlayan takva sahibi
kimselerin erdemidir.[42] İslâm insanlar arası suçlara yönelik af yetkisini, hakkı
çiğnenen mağdurun kendisine veya —bu mümkün olmadığı—
yakınlarına verir. Mümin, bir haksızlığa uğradığında ya hukukun eliyle suça denk bir
ceza ister yahut bundan daha hayırlı olan af yolunu seçer. Ancak Resûi Ekrem bir
haksızlığa uğrayan müminin bizzat buna misilleme yapma hakkının olmadığını söyler
[43]. Zira misilleme yapmak hem toplumda kargaşa ve düzensizlik çıkarabilir, hem de
haksızlığa uğrayan kişi suçıya kendi gördüğü zarardan daha fazlasını
vermek suretiyle mazlum iken zalim durumuna düşebilir. O yüzden affetme kararı
mağdurun kendisine veya yakınlarına, suçluların cezalandırılması suretiyle adaletin
geçekleşmesi ise hukukî müesseselerin yetkisine verilmiştir. İslâm"da
maddî ve somut hukukî yaptırımların, bir de uhrevî ve mânevî
yönü vardır. Mümin bir kimse belli bir biçimde davrandığı veya
davranmadığı zaman hem maddî delillere dayalı olarak zâhirî, hem de
ilâhî adaletin tecellisi olarak uhrevî sonuçlarla karşılaşır. Öte yandan
maddî delillerin yetersiz kaldığı ve hatta gerçeği ters yüz ettiği zamanlarda,
uhrevî müeyyideler yegâne yaptırımdır.[44] Dinî hakikatleri öğreten bir
Peygamber ve hukukî müeyyideleri uygulayan bir hâkim olarak Hz. Muhammed
(sav), kendisine gelen hukukî davalarda kimi zaman uhrevî müeyyideleri de dile
getirmiştir. İslâm"da bütün müeyyidelerin nihaî kaynağı Yüce
Allah’tır. O Allah ki kullarının tüm yaptıklarını görür, gizli ve aşikâr
tüm konuşmalarını, hatta içinden geçenleri dahi bilir. Çünkü
وَلَقَدْ
خَلَقْنَا
الْاِنْسَان
14; وَنَعْلَمُ
مَا

تُوَسْوِسُ
بِه۪
نَفْسُهُۚ
وَنَحْنُ
اَقْرَبُ
اِلَيْهِ
مِنْحَبْلِ
الْوَر۪يدِ O, insana
şah damarından daha yakındır. [\[45\]](#) O, hayat veren, sonra öldürecek olan, daha sonra
tekrar diriltecek olandır. Öldükten sonra kabirlerinden çıkarılacak insanları
sorguya çekecek olan yine O"dur. Hesapları seri bir şekilde gören Allah, hiç
kimseye, hiçbir şekilde haksızlık etmeyecektir. O âdildir, adaletle hükmedendir.
فَمَنْ
يَعْمَلْ
مِثْقَالَ
ذَرَّةٍ
خَيْرًا
يَرَهُۜ -
وَمَنْ
يَعْمَلْ
مِثْقَالَ
ذَرَّةٍ
شَرًّا
يَرَهُ . “Kim zerre miktarı hayır
yapmışsa onu görecek, kim de zerre miktarı şer işlemişse onu göreceptir.”[\[46\]](#)
 فَمَنْ
ثَقُلَتْ
مَوَاز۪ينُه
15;
فَاُو۬لٰٓئِ
03;َ هُمُ
الْمُفْلِحُ
08;نَ . وَمَنْ
خَفَّتْ
مَوَاز۪ينُه
15;
فَاُو۬لٰٓئِ
03;َ الَّذ۪ينَ
خَسِرُٓوا
اَنْفُسَهُم
18; ف۪ي
جَهَنَّمَ
خَالِدُونَۚ
Ameller tartıldığında kimlerin sevap tartıları ağır basarsa, onlar kurtuluşa erecekler, kimlerin de
tartıları hafif gelirse, onlar ebedî olarak cehenneme gireceklerdir. [\[47\]](#) İslâm insanlardan
ilâhî iradeye uygun bir yaşantı sürmelerini ister. Dünya ve âhiret
mutluluğuna ulaşmaları için onlara hükümler ve ilkeler getirir. Bu
hükümler ve ilkelerin maksatları özetle şöyle ifade edilir: Dinin korunması,

canın korunması, neslin korunması, malın korunması, aklın korunması. Müminlerden bu beş zorunlu ilkeyi (zarûriyyâtı) korumaları istenir. İslâm ayrıca bu unsurlara varlık kazandırmak ve onların devamını sağlamak için maddî ve mânevî müeyyideler tespit eder. Dinin korunması için insanlardan kendi hevâ ve heveslerine uymamaları, hevâ ve heveslerini ilâh edinmemeleri ve din uğrunda cihad etmeleri emredilir. İslâm"ı seçtikten sonra dininden dönlenler ise Kur"an"da cehennem ile tehdit edilir. İslâm, neslin korunmasını ve insanların sağlık, ahlâk, hukuk ve din açlarından doğru biçimde çoğal

[islam ve Hayat.Güncel Vaaz ve Hutbeler](#)